

วัดขนอนโซว' หนึ่งในหนึ่

สูงสูดในไทย รับสงกรานต์

วัดชนอนโซว 'หน้า

สูงที่สุดในไทย รับส

พร้อมชวน 'อ้อเจ้า' เกี่ยว

อีกไม่กี่วันใกล้ถึงเทศกาลสงกรานต์ วันหยุดยาวที่พวกเราหลายคนตั้งตาคอย ไม่ว่าจะหันไปทางไหนจะเจอผู้คนวางแผนเดินทางไปยังสถานที่ต่างๆ ไม่ว่าจะกลับภูมิลำเนาเดิมของตนหรือแพลนกิจกรรมเดินทางไปท่องเที่ยวต่างจังหวัดกันทั้งนั้น เมื่อนักท่องเที่ยวพร้อม มีหรือที่สถานที่ท่องเที่ยวของประเทศไทยจะไม่พร้อมสำหรับเทศกาลสุดหรรษาในครั้งนี้

ทาง "วัดชนอน" ที่มีหนังใหญ่เป็นของดีประจำจังหวัดราชบุรีเองก็ไม่พลาดที่จะจัดงาน "เทศกาลหนังใหญ่วัดชนอน" ที่จัดเป็นประจำทุกปี โดยปีนี้ได้ก้าวเข้าสู่ปีที่ 13 แล้ว โดยแต่ละปีจะมีการเสนอจุดเด่นที่แตกต่างกันไป และปีนี้เทศกาลหนังใหญ่วัดชนอนมาในธีม "ชมหนังใหญ่ แต่งไทย ไปตลาดค้าขนอน" ซึ่งจัดขึ้นในวันที่ 13 - 14 เมษายนนี้

การแสดงหนังใหญ่ได้รับการยกย่องว่าเป็นศิลปะชั้นสูง เป็นศิลปะการแสดงที่เก่าแก่ชนิดหนึ่งของไทย ที่เป็นการรวมเอาศิลปะแขนงต่างๆ ไปถึง 5 แขนง คือ หัตถศิลป์ นาฏศิลป์ คีตศิลป์ วาทยศิลป์ และวรรณศิลป์ เป็นการแสดงที่ใช้ตัวหนังขนาดใหญ่เป็นตัวละคร ตัวหนังจะใช้แผ่นหนังวัวลเป็นรูปตัวละครในเรื่องรามเกียรติ์ และนี่ก็ใช่ว่าจะสนุกแค่ดูหนังใหญ่อย่างเดียว

ประจำทุกปี โดยปีนี้ได้ก้าวเข้าสู่ปีที่ 13 แล้ว โดยแต่ละปีจะมีการเสนอจุดเด่นที่แตกต่างกันไป และปีนี้เทศกาลหนังใหญ่วัดชนอนมาในธีม “ชมหนังใหญ่ แต่งไทย ไปตลาดค้าขนอน” ซึ่งจัดขึ้นในวันที่ 13 - 14 เมษายนนี้

การแสดงหนังใหญ่ได้รับการยกย่องว่าเป็นศิลปะชั้นสูง เป็นศิลปะการแสดงที่เก่าแก่ชนิดหนึ่งของไทย ที่เป็นการรวมเอาศิลปะแขนงต่างๆ ไว้มถึง 5 แขนง คือ หัตถศิลป์ นาฏศิลป์ คีตศิลป์ วาทยศิลป์ และวรรณศิลป์ เป็นการแสดงที่ใช้ตัวหนังขนาดใหญ่เป็นตัวละคร ตัวหนังจะใช้แผ่นหนังวัวฉลุเป็นรูปตัวละครในเรื่องรามเกียรติ์ และมีไม้ผูกทาบตัวหนังไว้ทั้งสองข้างเพื่อให้ตัวหนังตั้งตรงไม่เอียง และทำให้มีคันย่นลงมาทั้งสองข้างสำหรับจับถือและยกได้ถนัด ใช้ผ้าขาวคาดเป็นจ่อ ส่วนด้านหลังจ่อจะจุดไฟและก่อไฟไว้ เพื่อให้แสงทำให้เห็นเงาตัวหนังซึ่งมีผลคล้ายจิตรมาติตอยู่ที่จอผ้าขาว

ต่อมาในปี พ.ศ.2532 สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี องค์อุปถัมภ์กรมศิลปากร ทรงเห็นคุณค่าในการแสดงและศิลปะหนังใหญ่ มีพระราชดำริให้วัดชนอนช่วยอนุรักษ์หนังใหญ่ทั้ง 313 ตัว โดยมีมหาวิทยาลัยศิลปากรและจังหวัดราชบุรี รับสนองโครงการพระราชดำริ จากการสืบทอดการแสดง อนุรักษ์ พัฒนา พื้นฟูศิลปะการแสดงหนังใหญ่ไว้เป็นอย่างดี จนได้รับ

“รางวัลจากยูเนสโก (UNESCO)” ด้านชุมชนดีเด่นของโลกที่มีผลงานการอนุรักษ์ฟื้นฟูมรดกวัฒนธรรมเชิงนามธรรมและเป็นแหล่งอนุรักษ์ เรียนรู้ ฝึกฝนศิลปะทุกแขนงที่เกี่ยวกับหนังใหญ่

เมื่อหัวข้อคือ “หนังใหญ่” จึงมีผู้เชี่ยวชาญที่คลุกคลีอยู่ในวงการมาพูดคุยให้ความรู้ **ครูหนู-จิรพันธ์ ถาวรกุลพงศ์** ครูช่างศิลปหัตถกรรม ปี 2559 สาขาเครื่องหนัง ครูช่างศิลปหัตถกรรมแกะหนังใหญ่และครูผู้สอนศิลปะการแสดง คณะหนังใหญ่วัดชนอน มาบอกเล่าถึงความพิเศษในการแสดง “หนังใหญ่วัดชนอนครั้งที่ 13”

สุด‘อลัง’ เปิดตัวหนังใหญ่ สูงสุดในไทย

ครูหนูเล่าว่า การแสดงครั้งที่ 13 นี้ วัดชนอนขอเสนอการแสดงเรื่องรามเกียรติ์ “ตอนศึกพรหมาศ” และเป็นครั้งแรกด้วยการสร้างหนังตัวใหม่ขึ้นมาที่มีความสูงของหนังประมาณ 3.40 เมตร แกะเป็น “ตัวหนังท้าวโกสีย์ขี่ช้างเอราวัณ” นับเป็นความสูงที่สุดในประเทศไทย ณ ขณะนี้

ศึกพรหมาศทางคณะนำกลับมาทำอีกครั้ง เดิมทีทุกตัวละครมีอยู่แล้วแต่ไม่เคยนำมาแสดง การหยิบมาแสดงครั้งนี้ถือเป็นความแปลกใหม่ของนักแสดงเป็นอย่างมาก และเป็นกำไรให้ผู้ชมอย่างมาก ในการทำ “ตัวหนังท้าวโกสีย์ขี่ช้างเอราวัณ” ครั้งนี้ ใช้ช่างตอก 2 คน ร่วมกันลงสี 5-6 คน ซึ่งฉาคนักคิดมาตั้งแต่ปีที่แล้วว่าจะทำฉากพระอินทร์ทรงขี่ช้างเอราวัณ เมื่อทำเสร็จก็คิดต่อว่าจะทำอย่างไรให้ขบวนของช้างเอราวัณแสดงโชว์ออกมาให้ยิ่งใหญ่ จึงผสมผสานกับการแสดงร่วมสมัยเข้ามาเสริมด้วย อย่างเช่น เอาการรำของทางเหนือ โดยมี **ครูกฤษณ์ ชัยศิลป์บุญ** มีชนจากศิษย์ศิลปากรมาร่วม ประกอบกับบทพากย์ บทขับร้อง ดนตรี ปี่พาทย์ ทำให้เกิดความเข้าใจในเรื่องราว พร้อมด้วยแสงสีเสียงให้ผู้ชมและนักท่องเที่ยวดูชมกันอย่างเต็มอิ่มกับการจัดงานในปี นี้ แต่ก็ยังคงตัวตนความเป็นหนังใหญ่วัดชนอนไว้อยู่ ที่สำคัญจะผสมกับการแสดงแบบโบราณคือการใช้ **ไฟกะลา** หรือที่เรียกว่า **หนังใหญ่ไฟกะลา** ลงไปด้วย

ยึดมั่นความดั้งเดิม เชิญเต็มคำบรรยายภาค ‘หนังใหญ่ไฟกะลา’

แม้ยุคสมัยจะเปลี่ยนไป แต่หนังใหญ่วัดชนอนยังคงยึดมั่นในรูปแบบโบราณคือ ใช้ **ผู้ชายเชิดเท่านั้น** ตามธรรมเนียมนิยมแบบโบราณคือ “ไม่ให้ผู้หญิงเชิด” เพราะสมัยก่อนหนังใหญ่เป็นศิลปะชั้นสูงซึ่งแสดงในรั้วในวังเท่านั้น คนที่เชิดสมัยก่อนเป็น

พวกมหาดเล็ก อีกทั้งวิธีการลงเหลี่ย แข่งขานูไม่งามจึงไม่นิยมให้ผู้หญิงเชิดถือธรรมเนียมโบราณอยู่ เพราะว่าผู้หญิงมีส่วนร่วมคือร่วมแสดงดนตรี

เมื่อถามถึง “หนังใหญ่ไฟกะลา” ให้ฟังดังนี้

“การใช้ไฟกะลาเป็นวิธีการเล่นโบราณจะไม่มีไฟฟ้า และการแสดงหนังกลางคืนจึงต้องใช้ไฟกะลา ส่วนทำไมเนื่องจากกะลามิคุณค่าสมบัติที่ดีคือจุดไฟ หากใช้ฟืนอย่างอื่นจะทำให้เกิดประกายสะเก็ดไฟ อีกทั้งจอภาพที่ใช้คือผ้าขาวแสดงจะลุ่มไฟกะลาด้านหลังจอแทนจะมีไฟสปอตไลต์คอยช่วยอยู่ข้างเพื่อ

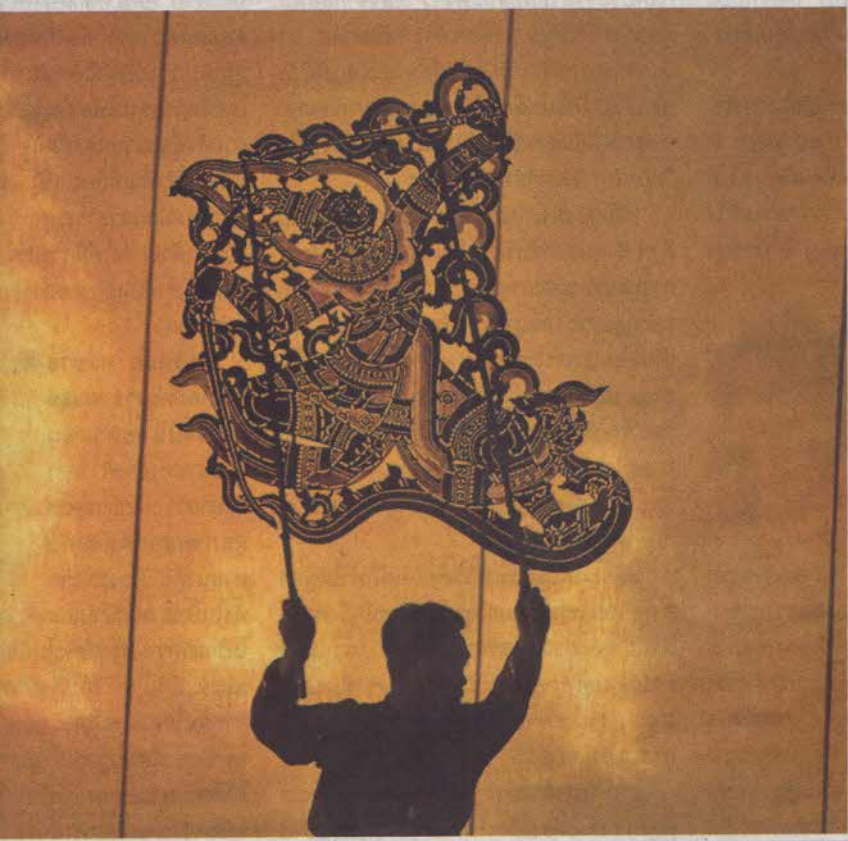
ความอดทนประกอบ

กว่าจะเห็นออกมาเป็นตัวหนังแต่ละ “หนังใหญ่ต้องใช้ความอดทน เวลาเมื่อของช่างบางทีอาจจะพลาดโดนคือ บ้าง ต้องใช้ความอดทน แต่หากทำ

ชม 'หนังใหญ่'

ไทย รับสงกรานต์

เจ้า' เทียวตลาดย้อนยุค

คล่อง ความชำนาญ ทำเรื่องๆ จนมีด้น จะไม่ยากอะไรมาก"
ครูหมอบอกเล่าด้วยท่าทางสบาย

พร้อมอธิบายในเรื่องลายหนังใหญ่ว่า "ลายที่ตอกมืออยู่ 2
ประเภท คือ ลายตัวหนอน ซึ่งการตอกตัวนี้จะมีการเว้นช่องไฟเพื่อ
ไม่ให้หนังขาด ใช้เป็นรูปทรงรอบนอก และจุดไขปลา ที่จะละเอียด
มากกว่า ซึ่งทั้งสองลายต้องประกอบกันออกมาเพื่อให้งานดูนุ่มนวล
และมองเห็นตัวละครชัดเจน" ครูหมากล่าว

ครูหมอยังให้ความรู้ในการทำตัวหนังใหญ่เพิ่มเติมอีกว่า ต้องดู
ที่ วัตถุประสงค์ ว่าทำไปเพื่ออะไร หากทำเพื่อแสดง ต้องทำลาย
ที่ใหญ่ หยิบ และไม่ต้องใส่รายละเอียดมาก เพราะเวลาแสดง
ผู้ชมมองจากระยะไกลจะได้มองเห็นชัดเจน หากตอกละเอียดและ
เส้นเล็กทุกอย่างจะเบลอมองเห็นลายเส้นไม่ชัดเจน ดังนั้น การ
ตอกละเอียดจึงเหมาะกับหนังใหญ่ที่ทำเพื่อเอาไว้ประดับตกแต่ง
เพื่อความสวยงามมากกว่า

ครู-ศิษย์ร่วมสร้าง สานต่อการอนุรักษ์

ชุมชนดีเด่นของโลกที่มีผล
ซึ่งนามธรรมและเป็นแหล่ง
เกี่ยวกับหนังใหญ่
ชาวชนวนที่คลุกคลีอยู่ในวงการ
การอนุรักษ์ อนุรักษ์ศิลป
อนุรักษ์ศิลปหัตถกรรมแกะ
หนังใหญ่วัดชนวน
หนังใหญ่วัดชนวนครั้งที่ 13"

ญ สูงสุดในไทย

วัดชนวนขอเสนอการแสดง
และเป็นครั้งแรกด้วยการ
หนังประมาณ 3.40 เมตร
วัน" นับเป็นความสูงที่สุด

อีกครั้ง เดิมทุกตัวละคร
หยิบมาแสดงครั้งนี้ถือเป็น
งมาก และเป็นกำไรให้ผู้
โกสิยี่ข้างเอราวัณ" ครั้ง
คน ซึ่งจากนี้คิดมาตั้งแต่ปี
เอราวัณ เมื่อทำเสร็จก็คิด
เอราวัณแสดงโชว์ออกมาให้
สมัยเข้ามาเสริมด้วย อย่าง
รุกฤษฎี ชัยศิลป์บุญ มีชน
ทพากย์ บทขับร้อง ดนตรี
ท้าว พร้อมด้วยแสงสีเสียง
อเต็มอ้อมกับการจัดงานในปี
วัดชนวนไว้อยู่ ที่สำคัญจะ
ใช้ ไฟกะลา หรือที่เรียกว่า

ดื่มด่ำบรรยากาศ

กะลา'

หนังวัดชนวนยังคงยึดมั่น
นั้น ตามธรรมเนียมนิยม
ระสมัยก่อนหนังใหญ่เป็น
น คนที่เชิดสมัยก่อนเป็น

พวกมหาดเล็ก อีกทั้งวิธีการลงเหลี่ยมการเชิด การลงชา การยก
แข่งชาดูไม่งามจึงไม่นิยมให้ผู้หญิงเชิด ทางคณะวัดชนวนยังคง
ยึดถือธรรมเนียมโบราณอยู่ เพราะว่าเป็นเสน่ห์อย่างหนึ่ง แล้วทาง
ผู้หญิงมีส่วนร่วมคือร่วมแสดงดนตรี

เมื่อถามถึง "หนังใหญ่ไฟกะลา" ที่เล่าตอนต้น ครูหมออธิบาย
ให้ฟังดังนี้

"การใช้ไฟกะลาเป็นวิธีการเล่นแบบโบราณ เพราะในสมัย
โบราณจะไม่มีไฟฟ้า และการแสดงหนังใหญ่เป็นการแสดงในเวลา
กลางคืนจึงต้องใช้ไฟกะลา ส่วนทำไมต้องเน้นแค่กะลาอย่างเดียว
เนื่องจากกะลามิอุดมสมบัติที่ดีคือจุดแล้วจะมีแต่เปลวไม่มีประกาย
ไฟ หากใช้ฟืนอย่างอื่นจะทำให้เกิดประกายไฟและนักเชิดที่อาจจะ
ถูกสะเก็ดไฟ อีกทั้งจอภาพที่ใช้คือผ้าขาวอาจจะถูกไฟไหม้ได้ ในการ
แสดงจะสมไฟกะลาด้านหลังจอแทนไฟฟ้า ทั้งนี้ทั้งนั้น ปัจจุบันเรา
จะมีไฟสปอตไลท์คอยช่วยอยู่บ้างเพื่อให้การแสดงดูมีมิติมากขึ้น"

ความอดทนประกอบเป็นความงาม

กว่าจะเห็นออกมาเป็นตัวหนังแต่ละตัวไม่ใช่เรื่องง่าย
"หนังใหญ่ต้องใช้ความอดทน เวลาแกะหรือฉลุลวดลายต่างๆ
มือของช่างบางที่อาจจะพลาดโดนค้อนตีบ้าง โดนมีดปัดมาโดน
บ้าง ต้องใช้ความอดทน แต่หากทำไปเรื่อยๆ จนชิน จะมีความ

ที่ วัตถุประสงค์ ว่าทำไมเพื่ออะไร หากทำเพื่อแสดง ต้องทำลาย
ที่ใหญ่ หยาบ และไม่ต้องใส่รายละเอียดมาก เพราะเวลาแสดง
ผู้ชมมองจากระยะไกลจะได้มองเห็นชัดเจน หากตกแต่งละเอียดและ
เส้นเล็กทุกอย่างจะเบลอมองเห็นลายเส้นไม่ชัดเจน ดังนั้น การ
ตกแต่งละเอียดจึงเหมาะกับหนังใหญ่ที่ทำเพื่อเอาไว้ประดับตกแต่ง
เพื่อความสวยงามมากกว่า

ครู-ศิษย์ร่วมสร้าง สานต่อการอนุรักษ์

เมื่อถามถึงการสร้างทายาทเพื่อสืบทอดหนังใหญ่ ครูหมอเล่า
ให้ฟังว่า วัดชนวนเป็นรูปแบบที่ไม่ได้สืบทอดกันมาในรูปแบบของ
ตระกูล เป็นหนังที่เกิดขึ้นจากวัด และทางวัดสร้างบุคลากรขึ้นมา
แม้ตัวหนังจะเป็นของวัดแต่จะให้พระสงฆ์มาแสดงเชิดหรือสอน
คงจะลำบาก ต้องมีฆราวาสเข้ามาช่วยในการสืบทอด การสืบทอด
จึงเป็นในรูปแบบครู-ศิษย์

"พอมาถึงรุ่นปัจจุบัน จะมองคนที่อยู่ในคณะหนังใหญ่ ว่าใคร
ที่มีความรับผิดชอบ และพร้อมที่จะรับช่วงต่อดูแลให้หนังใหญ่ยัง
อยู่ได้ ช่วยกันถ่ายทอดให้กับเด็กในชุมชน รักษาการสืบทอดแบบ
ครู-ศิษย์ อีกทั้งชาวบ้านในชุมชนก็มีส่วนช่วยในการอนุรักษ์เช่นกัน
โดยการส่งลูกหลานมาเรียนการเชิดหนังใหญ่ การเล่นดนตรีไทย
ซึ่งเด็กบางคนอาจจะอยู่ได้นานหรือไม่นาน ขึ้นอยู่ที่ความพร้อม
แต่ละคน" เสียงบอกเล่าจากครูช่างศิลป์

การซ่อมหนังใหญ่ เนื่องมาจากปัจจุบันทางวัดเริ่มมาสอน
เยาวชนที่อยู่ในโรงเรียน มีการจัดทำ "หลักสูตรการเรียนรู้เสริม
ทักษะ" หรือ "หลักสูตรท้องถิ่น" เป็นวิชาเลือกของโรงเรียนวัด
ชนวน โดยมีเด็กเยาวชนในท้องถิ่นมาเรียนและถือว่าเป็นการร่วม
สืบทอดและอนุรักษ์หนังใหญ่อีกทางหนึ่ง โดยจัดให้ซ่อมอาทิตย์ละ
2 วัน ตั้งแต่บ่าย 2 จนถึง 4 โมงเย็น ดังนั้น การแสดงในครั้งนี้จะ
ได้เห็นนักแสดงทั้งรุ่นเด็กและรุ่นใหญ่ร่วมกันแสดง

จำลองตลาดโบราณ

ชวน 'ออเจ้า' แต่งชุดไทยแลกเมียบั๊ว

ไม่เพียงจะเปิดตัวหนังใหญ่ที่มีความสูงมากที่สุดในประเทศแล้ว
ปีนี้สุดท้ายวัดชนวนเปิดตัวตลาดบกแบบไทยย้อนยุค โดยนำส่วน
หนึ่งของประวัติศาสตร์มาโยงเข้ากับตลาดแห่งนี้คือ ในอดีตของ
"วัดชนวน" ที่บริเวณริมแม่น้ำแม่กลองหน้าวัดเคยเป็นที่ตั้งด่านเก็บ
ภาษีอากร เป็นพื้นที่ค้าขายและตลาดสินค้า ทางวัดจึงนำจุดนี้มา
ประยุกต์ใช้ให้มีการแต่งกายชุดไทยทั้งหมด อีกทั้งยังคงไว้ซึ่งการ
แลกเมียบแบบโบราณสำหรับไปจับจ่ายซื้อของสินค้าท้องถิ่น อาหาร
พื้นบ้าน และของที่ระลึก พร้อมทั้งประเพณีขนทรายเข้าวัดและก่อ
กองทราย ขอเชิญชวนนักท่องเที่ยวมาร่วมกันแต่งชุดไทยเข้าร่วม
งานในครั้งนี้อีกด้วย เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัสบรรยากาศ
โดยวันงานทั้ง 2 วัน จะเปิดฟรี การแสดงชมฟรีทั้งหมดอีกด้วย

ใครสนใจเที่ยวสงกรานต์เมืองโอ่ง สัมผัสบรรยากาศย้อนยุค
พร้อมร่วมเป็นสักขีพยานในการเปิดตัวหนังใหญ่สูงที่สุดใน
ไทย แต่งชุดไทย ไปเที่ยวราชบุรี ชมหนังใหญ่ ชิมของอร่อย
ช้อปปิ้งที่ระลึก ได้ที่เทศกาลหนังใหญ่วัดชนวน ครั้งที่ 13 ณ
ลานกลางแจ้งพิพิธภัณฑสถานหนังใหญ่ วัดชนวน อ.โพธาราม
จ.ราชบุรี ในวันที่ 13-14 เมษายนนี้

สุวนันท์ คีรีวรรณ